

Öğrenme 2.0: Eğitsel Sosyal Ağlar

Özet: Web 2.0 araçlarının desteklediği eğitsel sosyal ağlar sağladıkları çevrimiçi etkileşim sayesinde bireylerin uzaktan öğrenmelerine ve akademik gelişimlerine destek veren platformlardır. Bireysel öğrenmenin yanı sıra sosyal öğrenmenin desteklenmesinde işe koşulan bu tür eğitsel ortamlar, etkileşimli iletişimin gelişmesi ve yaygınlaşması açısından son yıllarda oldukça dikkat çekici bir ivme kazanmıştır. Bu çalışmada, eğitsel sosyal ağ ortamları literatür bağlamında tanımlanmış ve var olan uygulamalar örnekleriyle sunulurken, eğitsel etkililik ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme 2.0, Eğitsel Sosyal Ağlar, Sosyal Öğrenme

SOSYAL AĞ TANIMI

Son on yıllık süreç değerlendirildiğinde İnternetin iletişim alanındaki etkinliği sosyal ağlar ile gözlemlenmektedir. Boyd ve Ellison'ın (2007; Aktaran Göksel-Canbek, 2009) tanımıyla, sosyal ağ siteleri Web tabanlı servisler olup; sınırlandırılmış bir sistem içinde kayıtlı kullanıcıların açık ya da yarı açık profillerini oluşturmalarına olanak tanıyan, kendilerinin olduğu kadar diğer kullanıcıların sosyal ağlarını görüntülemelerine izin veren en yeni çevrimiçi iletişim araçlarıdır. Bu tanıma ek bir ifadeyle, çevrimiçi sosyal ağlar, "sosyal teknolojiler sayesinde bir grup insan tarafından yapılandırılan etkinlikler bütünü" olarak da tanımlanmaktadır (Hamid, Chang ve Kurnia, 2009, s. 419). Sosyal ağ siteleri, bireylerin web kişiliklerini oluşturmalarında aşağıda verilen özellikleriyle kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir (Hutchison, 2008). Bu özelliklere göre, sosyal ağlar:

1. Bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak tanıyan;
2. Web tasarımı konusunda çok az teknik bilgi gerektiren ya da hiç teknik bilgi gerektirmeyen;
3. Sosyal etkileşim ve ağ iletişimine izin veren;
4. Ücretsiz ya da pahalı olmayan sitelerden oluşmaktadır.

Web tabanlı araçların etkileşim ve iletişim içinde kullanıldığı etkinlik alanlarını ifade eden (Bell, 2009) ve yukarıda kullanım nedenleri açıklanan sosyal ağlar, bilgi paylaşımına, etkileşime ve eğitsel işbirliğine dayanan etkinlikleri içermektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sosyal ağlar, yalnızca sosyal iletişime yönelik etkileşimlerin sürdürüldüğü bir platform olmanın dışına çıkarak, dijital (sayısal) toplulukları tek bir platformda birleştiren ve eleştirel düşünme becerilerini geliştiren (Jonassen, 2000; Aktaran Göksel-Canbek, 2009) alanlardır.

SOSYAL AĞ ÖRNEKLERİ

Sosyal ağ siteleri kullanıcıları tarafından zenginleştirilen, anlık durum, kişisel başarı, beğeni, antipati, korku, önyargı, umut ve hayallerin, film, fotoğraf, sembol veya ifadelerle tanımlandığı platformlardır (Dumenco, 2009; Aktaran: Patterson, 2012). Genel bir ifadeyle, sosyal ağlar kullanıcı bireylerin çevrim içi topluluklar içinde birbirleriyle senkron ve asenkron iletişimlerini koruyan Web siteleridir. Kuruldukları yıllar itibarıyla, günümüzde en çok kullanılan örnekler: Windows Live Spaces (2010), FriendFeed (2007), YouTube (2005), Reddit (2005), Facebook (2004), Twitter (2004), MySpace (2004), Bebo (2004), Digg (2004), Flickr (2004), Tagged (2004), Ning (2004), LinkedIn (2003), Delicious (2003), Metacafe (2003), Hi5 (2003), Last.fm (2002), Friendster (2002), StumbleUpon (2001), Habbo (2000), LiveJournal (1999), Xanga (1998), Classmates.com (1995), SixDegrees.com(1997), Slashdot (1997) gibi sitelerdir. Son on yıl süresince, Web 2.0 araçlarının kullanım oranları çevrimiçi araçlar ve uygulamalar (<http://www.go2web20.net/>) sayesinde artırılmıştır (Mutlu, 2013). Araştırmacıların bu araçlardan en uygun kümeyi belirleyerek kullanmaları ile "kişisel araştırma ortamı" oluşturulabilir (Mutlu, 2013) ve bilimsel sosyal ağlara katkı sağlanabilir.

SOSYAL AĞLARIN EĞİTSEL İŞLEVİ

Yukarıdaki bölümlerde örnekleri verilen sosyal ağlara, belirli bir çalışma alanına ait bir sayısal grup oluşturarak, araştırmacıların bir araya gelmelerini sağlayan Academia (2008), ResearchGate (2008) ve benzeri siteler, hipotezlerin, deneylerin ve bulguların paylaşımına kolaylık sağlamaktadır (Mutlu, 2013). Üç boyutlu etkileşimi sağlayan ve çok-kültürlü kullanıcılardan oluşan bu gruplar, yapısalcı (constructivist) bir düzenekte desenlenen sosyal ağ alanları içinde bireysel öğrenmeyi gerçekleştirebilirler.

Web 2.0 ile desteklenmiş farklı öğrenme kaynaklarının yer aldığı gruplar içinde, öğrenenler kişisel araştırma ortamlarını oluşturarak sosyal ağların geneli içinde aktif öğrenmeyi gerçekleştirebilirler. Blackey ve Chew (2009, Aktaran: Jones, N., Blackey, Fitzgibbon ve Chew, 2010) sosyal ağların öğrenme ve öğretim deneyimlerindeki olumlu etkilerini özellikle vurgularken , etkileşim bağlamında işe koşulan sitelerin iletişim, katılım ve sosyal bağlılık açılarından öğrenenlere katkılarının altını çizmişlerdir. Bu ekseninde değerlendirildiğinde, Web 2.0 teknolojisinin sunduğu yenilikler arasında bulunan ağ günlükleri (Weblogs), oynatıcı ve video yayın abonelikleri (podcast and videocasts), vikiler (wikis), sosyal ağlar (social networks), yer imleri (bookmarks), etiketleme (tagging), resim paylaşımı (photo sharing) uygulamalarının yer aldığı (Genç, 2010) alanlar artık Öğrenme 2.0 olarak tanımlanmakta ve bilginin bireyler ve kültürler arası paylaşımına olanak sağlamaktadır.

Son on yılda sosyal ağların eğitsel işlevinin araştırıldığı birçok araştırma yapılmıştır. 2008 yılında A.B.D'nin on üç ayrı lisesinden seçilen ve yaşları 16 ile 18 olan öğrenenler üzerinde, İnternet ve sosyal ağ kullanımları ile ilgili anket uygulanmış ve veri toplanmıştır. Edinilen bulgulara göre, sosyal ağ sitelerini kullanan öğrenenler, eğitsel bağlamda başarılı olmak için kazandırılması hedeflenen 21. yüzyıl becerilerine sahip gençlerden oluşmaktadır. Bu öğrenenler, teknoloji sistemlerine, kurgulamaya ve isteğe göre uyarlanan içeriğe, çevrimiçi tasarıma ve planlamaya karşı pozitif bir davranış geliştirmişlerdir (University of Minnesota, 2008). Bu veriler çerçevesinde gözlemlenen sosyal ağların olumlu etkisi yadsınamaz.

Sosyal ağların öğrenme ve öğretim deneyimlerindeki olumlu etkilerini gözlemlendiği ve örneklendirilebilecek diğer siteler aşağıdaki gibidir (Adams, 2011):

Twitter	Edutopia
Classroom 2.0	Technology Integration in Education
Facebook	The 21st Century Teacher
Google Plus	Better Lesson
Plurk	Diipo
Educator's PLN	Intel Education Teachers Engage Community
Sophia	Everloop
Learn Central	Edudemic
ISTE Community	K12 Advantage
WhoTeaches	Collaborative Translation

Tablo 1. Eğitsel Sosyal Ağlar

Bu eğitsel sosyal ağ sitelerin kısa açıklamaları Adams (2011), Wikipedia (2014), Genç (2010) ve Boogart (2006) tarafından aşağıdaki gibi yapılmıştır:

Twitter - 2006 yılında kurulan ve sosyal ağlar arasında en popüler sitelerden biri olan Twitter 2012 verilerine göre 500 milyon kayıtlı kullanıcıyla dünya çapındaki eğitsel etkinliklerin anlık iletiye dönüştürüldüğü aktif bir platformdur (Bknz. hash tags; edchat ya da edtech). 140 karakterlik metin iletilisi ile sınırlıdır ve İnternet'in kısa mesaj servisi (SMS) olarak tanımlanmaktadır.

Classroom 2.0 - Steve Hargadon tarafından oluşturulan bu ağ, binlerce eğitimci tarafından her gün kullanılmaktadır.

Facebook - İlk olarak 2004 yılında hizmete açılan siteye 2012 yılı itibarıyla 1 milyar kullanıcı kayıt yaptırmıştır. Facebook 2010 yılı verilerine göre, sosyal ağ siteleri arasında en hızlı büyüyen ve üniversite öğrencileri arasında en çok tercih edilen sosyal ağ sitesidir (Genç, 2010). Facebook gibi kaynak ağlar gelişmeye devam ettikçe, araştırmacıların yükseköğretim üzerinde çevrimiçi toplulukların etkilerini araştırma çalışmalarını devam ettirmeleri önem kazanacaktır (Boogart, 2006).

Google Plus -. Google tarafından reklamı en çok yapılan sosyal ağıdır. Google Inc. tarafından uygulanan ve Facebook'tan sonraki ikinci büyük sosyal ağ sitesidir. 540 milyon aktif kullanıcının kullandığı web içeriklerini tek bir alanda depolamaktadır.

Plurk – Twitter’a benzer bir şekilde tasarlanan Plurk, micro-blogging hizmeti kullanarak daha önceki 140 karakterlik kısa mesaj kullanımını 210 karaktere yükseltmiştir. Kullanıcılar anlık kısa mesaj servisini kullanarak, güncellemelere ulaşabilirler.

Educator’s PLN - Thomas Whitby tarafından kurulan Educator’s PLN, en hızlı gelişen sosyal ağ sitelerinden biridir. Teknoloji tabanlı kişisel araştırma ortamları sayesinde öğrenenler belirli bir eğitsel amaca yönelik olarak birbirleriyle iletişime geçebilirler. Bu sosyal ağ, ayrıca, George Siemens ve Stephen Downes tarafından geliştirilen connectivism (bağlantıcılık) kuramından faydalanmaktadır.

Sophia - Eğitsel işlevi olan bu yeni sosyal ağda ücretsiz ders planlarına, özel çalışma gruplarına ve çevrimiçi ders anlatımına ulaşılabilir.

Learn Central – Learn Central sanal konferansların yer aldığı eğitsel işlevi oldukça etkin olan bir sosyal ağ sitesidir.

ISTE Community – Uluslararası Teknoloji ve Eğitim Topluluğunun (ISTE) sağladığı bu platformda eğitimciler teknoloji konularında işbirliği içine girme fırsatı bulmaktadırlar.

WhoTeaches - Bu yeni beta ağı, öğrenenleri, aileleri ve eğitimcileri tek bir platformda bir araya getirmektedir. Paylaşılan dokümanlar ve oluşturulan gruplar sayesinde yükseköğretim gören kitle de çevrimiçi derslerden yararlanabilir. Edutopia – Film Yapımcısı George Lucas tarafından oluşturulan ve kar amacı gütmeyen bir ağ olarak tasarlanan Edutopia, K-12 eğitimi veren okullara hizmet vermektedir. Eğitsel aktivitelerde başarıyı sağlamak adına, çekilen başarı öyküleri diziler şeklinde kullanıcılara sunulmaktadır. Yapımcılar, eğitimcilerle, öğrenenlerle, müdürlerle ve idarecilerle röportaj yapmakta ve elde edilen bilgiler yönerge, ders planı, değerlendirme ve eğitim araçları olarak paylaşılmaktadır.

Technology Integration in Education - Greg Limpert tarafından kurulan ve Classroom 2.0’a benzeyen sosyal ağ sitesi, birçok eğitsel tartışmanın yapılandırılmasına olanak sağlamaktadır.

The 21st Century Teacher – Eğitimcilerin sınıfta teknoloji kullanımlarını kolaylaştırmak ve yaygınlaştırmak üzere kurulan bu sosyal ağ sitesi, grup forumları, bloglar ve kaynak bolluğu ile kullanıcılarına hizmet vermektedir.

Better Lesson - Öğretim stratejilerinin tartışıldığı bu ücretsiz sitede 1000’e yakın kaynak paylaşılmakta ve eğitimciler arası işbirliği sağlanmaktadır.

Diigo - Moodle ve Gaggle’a benzeyen beta sosyal ağı öğretmenlerin ve öğrenenlerin mesaj ve blog yoluyla farklı öğretmenlere ve öğrenenlerle iletişimlerini ve işbirliklerini desteklemektedir.

Intel Education Teachers Engage Community – Eğitimcilerin teknoloji okuryazarlıklarını geliştiren site, çevrimiçi işbirliğini kolaylaştırmak adına kurulmuştur.

Everloop –Site sayesinde, öğretmenler öğrenenlerin uygun şekilde iletişim ağına dahil olmalarını sağlamaktadır.

Edudemic – Site, teknoloji, eğitim ve eğitsel uyum konularında bilgi sağlamaktadır.

K12 Advantage – Eğitimcileri forum ve çevrimiçi iletişim bağlamında bir araya getirir.

Collaborative Translation - James O’Reilly tarafından kurulan site, yenilikçi fikirlerin paylaşılmasında kullanılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitsel sosyal ağlar bilimsel araştırmaların, araştırma kaynaklarının ve araştırma sonuçlarının başkalarıyla paylaşılması için önemli platformlardır (Mutlu, 2013). Ortak bilimsel faaliyetlerin çok-kültürlü bir çerçevede yürütülmesinde, Web 2.0 araçlarının desteklediği sosyal ağlar bilimsel gelişimi desteklemekte ve yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen sonuçlar, bilginin küresel paylaşımında önemli rol oynamaktadır.

Yukarıdaki farklı bölümlerde tartışılanlar ekseninde değerlendirildiğinde, eğitimci rolünün tek yönlü yapısından sıyrılarak, bireysel öğrenmenin yanı sıra sosyal öğrenmenin desteklenmesi çevrim içi öğrenmenin geliştirilmesinde başat koşuldur. Sosyal ağ içeriğinde etkileşimli iletişimin sağlanması sayesinde Web 2.0 araçları ile eleştirel düşünme becerileri öğrenenlere kazandırılabilir ve didaktik (pasif) öğrenme yerine etkin, kalıcı öğrenme çok-kültürlü bir çerçevede gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

Adams, D. (2011). Top 20 Social Networks for Education. Technology Tidbits: Thoughts of a Cyber Hero.

<http://cyber-kap.blogspot.com.tr/2011/08/top-20-social-networks-for-education.html>

Boogart R. V. , M. (2006). Uncovering the social impacts of Facebook on a college campus University of Wisconsin, Thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the Degree Master of Science, Kansas State University, Manhattan, Kansas.

Business research, 65 (2012), 527-534.
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296311000658>

Boyd D. M., ve Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), article 11. 1 Şubat 2014 tarihinde ulaşılmıştır:
<http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.elli-son.html>

Genç, Z. (2010). Web 2.0 Yeniliklerinin Eğitimde Kullanımı: Bir Facebook Eğitim Uygulama Örneği, Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı

Göksel-Canbek, N. (2009). Üniversite-toplum işbirliğinde öğrenen-ders yöneticisi etkileşimi: Second Life (SL) üzerine bir çalışma. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Hamid, S., Chang, S., Kurnia, S. (2009). Identifying the use of online social networking in higher education. In *Same places, different spaces, Proceedings ascilite Auckland 2009: Poster: Hamid, Chang and Kurnia*. 1 Şubat 2014 tarihinde ulaşılmıştır: <http://www.ascilite.org.au/conferences/auckland09/procs/hamid-poster.pdf>

Hutchison, T. (2008). Chapter 12 – Social Networking Sites. *Web Marketing for the Music Business*, 201–225. 31 Ocak 2014 tarihinde ulaşılmıştır:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780240810447000122>

Jones, N., Blackey, H., Fitzgibbon, K., Chew, E. (2010). Get out of MySpace!. *Computers & Education*, 54 (2010), 776–782. 14 Ocak 2014 tarihinde ulaşılmıştır:
<http://learninginnovationexperts.pbworks.com/f/Get%2Bout%2Bof%2Bmy%2Bspace.pdf>

Mutlu M. E. (2013). Kişisel Araştırma Ortamları, Akademik Bilişim 2013
23-25 Ocak 2013, Akdeniz Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Antalya. <http://ab.org.tr/ab13/bildiri/81-dzlt.docx>

Patterson, A. (2012). Social-networkers of the world, unite and take over: A meta-introspective perspective on the Facebook brand. *Jopurnal of*